

привілеї» перед особами, що вчинили інші злочини передбачені розділом I Особливої частини КК України.

З метою усунення вищевказаної колізії та досягнення цілей, які ставила Верховна Рада України приймаючи Закон України № 2113-IX, пропонуємо повернутися до старої редакції частини 4 статті 86 КК України.

Джерела:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1243400>
2. Закон «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 № 392/96-ВР». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-vr#Text>
3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» №2113-IX від 03.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#Text>

Олійник Світлана Юрївна

аспірантка відділу правових проблем політології

Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України

ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Як свідчать результати опитування в липні 2022 року, про погіршення свого рівня соціально-економічного добробуту заявили 74% громадян України, тоді як у січні – 52% [1]. Після 24 лютого близько 20% змінило своє місце проживання, серед них найбільша частка мешканців сходу – 58%. При цьому зростає кількість тих, хто немає наміру повертатися додому – 10% (у квітні – 3%, у червні – 8%). Проте 50% опитаних зазначили, що мають намір

повернутися, але лише за умови закінчення війни, а їх кількість поступово зростає.

Основну загрозу гарантуванню соціальних прав громадян України в умовах воєнного стану несуть людський та матеріальний (інфраструктурний) чинники.

Людський чинник представлений переміщенням великої кількості осіб, як в межах території України, так і міграцією за її межі, а також втратою робочих місць. Війна призвела до різкого збільшення кількості внутрішнього переміщення в межах території України. Якщо до 24 лютого 2022 в Єдиній інформаційній базі ВПО обліковувалося майже 1,47 млн осіб, то станом на 20.06.2022 їх кількість зросла до 4, 253 млн осіб. Водночас за оцінками Міжнародної організації з міграції кількість ВПО сягає понад 6,275 млн осіб. Прийнятий в 2014 році Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» дав змогу на законодавчому рівні визначити і гарантувати права цих осіб, однак масштаби нинішньої міграції зумовлюють необхідність його постійного удосконалення.

Згідно з даними Мінсоцполітики, станом на початок червня 2022 року близько 35% працівників, тобто майже кожен третій, її втратили. Найбільш серйозна ситуація у працівників великих промислових підприємств, розташованих у південно-східному та північно-східному регіонах. Найбільший занепад ділової активності спостерігається у Сумській, Миколаївській та Херсонській областях, значний – у Чернігівській, Запорізькій, Харківській, Одеській. Водночас у західних областях і центральних областях України впродовж травня-червня спостерігалось відновлення і пожвавлення економічної активності насамперед завдяки релокації підприємств та притоку нової робочої сили.

Війна посилює вразливість насамперед найбільш незахищених груп населення, а відсутність механізмів оскарження випадків порушень їхніх прав, зокрема, дискримінації, поглиблює нерівність та виключає можливість

відновлення прав для певних груп населення (наприклад, ромів, осіб з інвалідністю тощо).

Матеріальний чинник представлений масштабними руйнуваннями інфраструктури у результаті збройного протистояння. Спроможність гарантування соціальних прав громадянам України значно ослабла в результаті збитків, завданих війною, матеріальній базі. Значних втрат завдано соціальній інфраструктурі (станом на червень 2022 року):

- з майже 30 тис. закладів дошкільної та загальної середньої освіти пошкоджено та зруйновано понад 1000 закладів загальної середньої освіти та понад 600 закладів дошкільної освіти.

- з майже 19 тис. закладів охорони здоров'я пошкоджено та зруйновано понад 700;

- з майже 34 тис. закладів культури налічує пошкоджено 255 та зруйновано 295 об'єктів;

- з майже 1800 закладів соціального захисту населення пошкоджено 41 та зруйновано 30;

- з майже 58 тис. об'єктів спортивної інфраструктури пошкоджено 35 та повністю зруйновано 60;

- з понад 1000 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) 17 повністю зруйновано; 117 пошкоджено, з них 13 приміщень непридатні для подальшого використання.

Відповідно, одними з першочергових завдань для гарантування соціальних прав громадян України є:

- забезпечення громадян тимчасовим житлом та відновлення зруйнованого/пошкодженого житла;

- працевлаштування осіб, які змінюють громаду проживання, повертаються до громад, з яких виїхали з причин війни та міркувань безпеки;

- надання соціальної підтримки;

- відновлення соціальної, освітньої, культурної, оздоровчої інфраструктури та послуг у цих сферах;

– удосконалення нормативно-правової бази. Зокрема у законодавстві потрібно закріпити визначення особи, постраждалої від збройного конфлікту, що дасть змогу впроваджувати інструменти захисту та відновлення прав таких осіб, розробки відповідних механізмів компенсації шкоди, завданої в ході збройного конфлікту (у тому числі під час тимчасової окупації) тощо. Доцільним видається розробка цілісної концепції гарантування та відновлення прав людини, порушених у зв'язку з окупацією, яка б пропонувала механізми компенсації постраждалим.

Також необхідно внести зміни до Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб [2], які б враховували масштаби руйнівних наслідків збройного конфлікту після 24 лютого 2022 року.

Доцільним є внесення змін до підзаконних нормативно-правових актів щодо удосконалення обліку внутрішньо переміщених осіб та системи оцінки потреб, у тому числі потреби у створенні умов для повернення до покинутого місця проживання.

Джерела:

1. Україна під час війни. Зайнятість і доходи (23-24 липня 2022). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatnadcat_obschenaci_opros_ukraina_vo_vremya_voyny_zanyatost_i_dohody_23-24_iyulya_2022_goda.html

2. Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2021 р. № 1364-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2021-%D1%80#Text>

Науковий керівник: Кресіна Ірина Олексіївна д.пол.н., професор, Віце-президент Академії політичних наук, академік Академії політичних наук, завідувач відділу правових проблем політології Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України.